

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

Η ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (Κριτικὴ ἀξιολόγησις τῆς ἐκθέσεως Langrod)

Τοῦ κ. Χ. Ν. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Α' Εἰσαγωγή

Ἡ μετάκλησις ἐμπειρογνομόνων ἐκ τοῦ ἔξωτεροῦ διὰ τὴν μελέτην ἐνδ⁵ δεδομένου προβλήματος ὑποτίθεται ὅτι γίνεται λόγῳ τῆς ἀνυπαρξίας Ἑλλήνων μὲ ἀνάλογον εἰδικότητα ἢ τὴν ἀπαιτουμένην ἰκανότητα καὶ πείραν. Πολλὰκις ὅμως ἡ μετάκλησις ἐνὸς ξένου ἐμπειρογνώμονος δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν Ἑλλήνων μὲ τὴν ἀντίστοιχον εἰδίκευσιν, ἀλλὰ εἰς τὸ ὅτι :

(1) Ὑπάρχουν μὲν Ἑλληνες εἰδικοὶ στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ εὐρίσκονται ἐκτὸς τῆς κρατικῆς μηχανῆς διότι τὸ Κράτος οὐδέποτε ἐφρόντισε νὰ τοὺς προσλάβῃ, ἢ νὰ τοὺς ἀναθέσῃ τὴν σχετικὴν ἔρουνάν.

(2) Ὑπάρχουν Ἑλληνες εἰδικοὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ ἐντὸς τῆς κρατικῆς μηχανῆς, ἀλλὰ ἐργάζονται εἰς τομεῖς ἀσχετους πρὸς τὴν εἰδίκευσίν των.

(3) Ὑπάρχουν ἀντιφατικῆς μελέτης Ἑλλήνων εἰδικῶν καὶ τὸ ἀρμόδιον κρατικὸν ὄργανον θεωρεῖ ἀναγκαίαν τὴν μετάκλησιν ἐνὸς ξένου εἰδικοῦ διὰ νὰ λάβῃ οὕτως τὴν τελικὴν καὶ ἐφαρμοστέαν «θέσιν» ἐν προκειμένῳ.

(4) Ὑπάρχει μία γενικῶς ἀποδεκτὴ μελέτη (ἐκπονηθεῖσα εἴτε ὑπὸ Ἑλλήνων εἴτε ὑπὸ ξένων), ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται ἢ παρακωλύεται νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσίν της καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ μετάκλησις τοῦ ξένου εἰδικοῦ εἶναι ἀπλῶς ἓνας καλὸς τρόπος «ἐξοικονομήσεως» χρόνου (καὶ ἀναβολῆς οἰασδῆποτε περαιτέρω πρωτοβουλίας).

(5) Τέλος, ἔχει ἀρχίσει ἡ ἐκτέλεσις ἐνὸς ἔργου ἢ προγράμματος βάσει εἰσηγήσεων εἴτε Ἑλλήνων εἴτε ξένων εἰδικῶν, ἀλλὰ ἀντιμετωπίσθησαν δισεπίλυτα προβλήματα κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν καὶ καλεῖται ὁ ξένος ἐμπειρογνώμων νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν «ἐξομάλυνσίν» των.

Ἡ ἐκθεσις τοῦ καθηγητοῦ κ. Georges Langrod (συμβούλου τοῦ Ο.Ο.Σ.Α.) φαίνεται νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν τελευταίαν κατηγορίαν. Ἡ ἐργασία ἀναδιοργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν μεταπολεμικῶς ἔχει οὐσιαστικῶς ἀρχίσει ἀπὸ τὸ 1951, ὅτε ἰδρύθη τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ καὶ ἡ ἐντὸς αὐτοῦ Γ' Γενικὴ Διεύθυνσις. Ἡ πρωτοβουλία καὶ τότε προήρχετο ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ δὴ τοὺς χορηγοὺς τῆς ἔξωθεν οἰκονομικῆς βοηθείας, εἰς τοὺς ὁποίους ἦτο πλέον ἢ προφανὴς ἡ σπατάλη της λόγῳ τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως τοῦ ὅλου κρατικοῦ μηχανισμοῦ τῆς χώρας.

Ὁ κ. Langrod μετεκλήθη τὸν Ἰούνιον τοῦ 1963 (καὶ ἀφίχθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἴδιου ἔτους) ἐν ὄψει ἀποτυχίας τῆς Γ' Γενικῆς Διευθύνσεως νὰ καταρτίσῃ καὶ νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸ ἀπὸ τοῦ 1951 ἀναληφθὲν πρόγραμμα ἀναδιοργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐντὸς τῆς 12ετίας 1951 - 63 ἡ Γ' Γενικὴ Διεύθυνσις τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ δὲν εἰργάζετο ἄνευ τῆς συμβολῆς ξένων. Ὁ ἴδιος ὁ κ. Langrod ἀναφέρει ἐν προκειμένῳ, ὅτι :

«Ἡ παρούσα ἔκθεσις πραγματεύεται περὶ θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν εἰς τὸ παρελθὸν ἀντικείμενον σειρᾶς ὅλης ἐκθέσεων διαφόρων ἐμπειρογνομόνων. Αἱ ὑποδείξεις τῶν ἐμπειρογνομόνων τούτων εἶχον τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν, διὰ νὰ ἀρκεσθῶμεν μόνον εἰς τὴν μείαν τῶν ἐκθέσεων τῶν κ.κ. Gregoire καὶ Mehl τοῦ Γαλλικοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς Ἑλληνας εἰδικούς, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἀπὸ τοῦ 1952 ἔκθεσιν τοῦ καθηγητοῦ Κυριακοῦ Βαρβαρέσου καὶ τὴν οὐσιώδη θέσιν τῆς, καθ' ἣν : δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιζώμεν τὴν ἐλαχίστην βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν δὲν ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸ βασικὸν πρόβλημα : τὸ τῆς ἀκαταλληλότητος τοῦ διοικητικοῦ μηχανισμοῦ τῆς...».

Ὑπῆρχε λοιπὸν ἀφθονία ξένων καὶ ἐλληνικῶν μελετῶν πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ κ. Langrod, ὅπως ὁ ἴδιος μετ' ἐκπλήξεως διεπίστωσε. Μάλιστα ὁ ἴδιος δὲν διστάζει νὰ τονίσῃ :

«Ἄν ὅμως τὰ προβλήματα ταῦτα δὲν εἶναι διόλου νέα, ἡ ἀποτυχία ὅλων αὐτῶν τῶν πολυαριθμῶν μεταρρυθμιστικῶν σχεδίων πρέπει νὰ τονισθῇ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ μὲ ἰδιαίτερον ἐπιμονήν. Πράγματι, ἐκτὸς ἐπὶ μέρους «*μικρομεταρρυθμίσεων*» (*ἡμιμέτρων*) οὐδὲν ἐγένετο σχετικῶς μὲ τὰς βασικὰς μεταρρυθμίσεις, παρὰ τὰς ὑφισταμένας ἐμφανεῖς καὶ ἐπείγουσας ἀνάγκας τῆς χώρας. Ἡ ἀνεπάρκεια αὕτη ἀπειλεῖ νὰ ἀποκαρδιώσῃ καὶ τὰς πλεόν *ἀγαθὰς προθέσεις* ... Ὁ συντάκτης τῆς παρουσίας ἐκθέσεως θεωρεῖ πρῶτον καθῆκον του νὰ θέσῃ πάντα ἀρμόδιον *ἐνώπιον τῶν εὐθυνῶν του* : καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ἑλλὰς εἰσέρχεται εἰς τὴν Ε.Ο.Κ. ... πρέπει ἄνευ ἀναβολῆς ν' ἀποκτήσῃ τὸν κατάλληλον διοικητικὸν ἐξοπλισμὸν ... Εἶναι κυριολεκτικῶς ἡ *ὕστατη στιγμή* διὰ νὰ κατανοηθῇ τοῦτο καὶ γίνῃ ἔναρξις *συγκεκριμένων* καὶ θαρραλέων πραγματοποιήσεων, χωρὶς ἐπαγγελίας «*τελειότητος*» καὶ ὑπερβολάς...».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Langrod, εἰς 48 κεφάλαια καὶ 167 σελίδες (μετάφρασις Ὑπουργείου Συντονισμοῦ), μᾶς λέγει τί καὶ πῶς πρέπει νὰ γίνῃ «*κατεπειγόντως*».

Σκοπὸς τοῦ παρόντος ἄρθρου εἶναι νὰ ἐξηγήσῃ γιατί ὁ κ. Langrod δὲν φαίνεται νὰ τὰ καταφέρῃ καθόλου καλά, οὔτε εἰς τὸ «*τί*» πρέπει νὰ γίνῃ «*κατεπειγόντως*» οὔτε εἰς τὸ «*πῶς*» πρέπει νὰ γίνουν αὐτὰ ποὺ προτείνει νὰ γίνουν.

Καὶ πρὶν εἰσελθόμεν στὰ οὐσιώδη σημεῖα τῆς ἐκθέσεως, πρέπει νὰ παρατηρήσομεν ὅτι :

(1) ἡ ὅλη διάρθρωσις τῆς ἐκθέσεως εἶναι ἀδικαιολογήτως συγκεχυμένη καὶ ἀνορθολογική·

(2) ἡ ὅλη ἐκθεσις δίνει τὴν ἐντύπωσιν προχείρου καταγραφῆς καὶ συρραφῆς «πρώτων ἐντυπώσεων» (ὁ ὅλος τόνος τῆς ἐκθέσεως εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον «ἐντυπωσιακός»), καὶ

(3) βασιίζεται εἰς ἀβάσιμες παραδοχὰς καὶ κάνει κατηγορηματικὰς προτάσεις διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχη πολλές βάσιμες ἀμφιβολίες.

Ἡ τελευταία ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεών μας εἶναι ἐκεῖνη ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναφέρεται τὸ πλεῖστον τῆς παρουσίας κριτικῆς. Χρειαζόνται ὅμως μερικαὶ σύντομοι ἐπεξηγήσεις τῶν δύο πρώτων παρατηρήσεών μας.

Κατ' ἀρχήν, ἡ διάρθρωσις τῆς ἐκθέσεως εἶναι προφανῶς συγκεχυμένη, καθότι δὲν ἀκολουθεῖ ἕνα σαφὲς σχεδιάγραμμα ἀλλὰ «πηδᾷ» καὶ παλινδρομεῖ διαρκῶς ἐπὶ τῶν ἐξεταζομένων θεμάτων. Εἶναι ἐπίσης ἀνορθολογική διότι συγκεντρῶνται εἰς τὰ προβλήματα Παιδείας, Ἐπιλογῆς καὶ Μετεκπαιδεύσεως, ἐνῶ παραβλέπει ἢ ἐξετάζει παρεμπιπτόντως πλέον σοβαρὰ καὶ πλέον «ἐπείγοντα» προβλήματα, ποὺ ἐπηρεάζουν ἀμέσως τὴν ἀποδοτικότητα τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν τῆς χώρας.

Δεύτερον, ὁ τόνος τῆς ἐκθέσεως εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον ἐντυπωσιακός. Διὰ τοῦτο ὑπάρχουν δύο ἐλαφρυντικά. Ἄφ' ἑνὸς τὸ σύντομον τῆς παραμονῆς τοῦ κ. Langrod στὴν Ἑλλάδα (μόνον ἐπὶ δέμηνον) καὶ ἄφ' ἑτέρου ἡ προφανῶς καὶ κατὰ βάσιν πολιτικὴ ρίζα τοῦ ὅλου προβλήματος τῆς συμφορῆσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀπαλλάσσει τὸν συντάκτην ἀπὸ τὴν εὐθύνην τῆς παρουσιάσεως μιᾶς πλέον «τεχνικῶς» τοῦλάχιστον ἀγρίας ἐκθέσεως, δηλαδὴ μιᾶς πλέον εἰς βάθος ἀναλύσεως τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν προβλημάτων. Πολλὲς ἀπὸ τὶς μικρολεπτομέρειες σχετικῶς μὲ τὰ προτεινόμενα προγράμματα μετεκπαιδεύσεως εἶναι περιττές, παρὰ τὴν προειδοποίησίν του ὅτι: «ἡ ἐκθεσις αὕτη περιορίζεται κατ' ἀνάγκην εἰς γενικότητα καὶ δὲν εἰσέρχεται εἰς λεπτομερείας».

Β' Ἀβάσιμες παραδοχὰς

Εἰσερχόμεθα τώρα εἰς τὰ οὐσιώδη σημεῖα τῆς ἐκθέσεως καὶ τῆς παρουσίας κριτικῆς. Ἡ ἀξία τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Langrod μειοῦται σημαντικῶς κατ' ἀρχήν, διότι βασιίζεται ἐπὶ μερικῶν τεχνικῶς καὶ πολιτικῶς ἀπαραδέκτων παραδοχῶν.

Ἡ πρώτη τῶν παραδοχῶν αὐτῶν εἶναι ὅτι ἡ Γ' Γενικὴ Διευθύνσις τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ εἶναι τὸ κατάλληλον ὄργανον διὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ ὅλου ἔργου τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν τῆς χώρας καὶ μετεκπαιδεύσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Εἶναι διοικητικῶς καὶ πολιτικῶς τελείως ἀπαραδέκτον μία ὑπηρεσία ἐνὸς τῶν Ὑπουργείων νὰ ἀναλαμβάνῃ τὸ ὅλον ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως ὅλων τῶν ἄλλων «ἰσοτίμων» ὑπουργείων. Μία τοιαύτη διάρθρωσις ἐπιφέρει οὐσιαστικῶς τὸ ἀσυμβίβαστον τῆς τοποθετήσεως τοῦ ἐνὸς διευθυντοῦ ἐνὸς τῶν ὑπουργείων ὑπεράνω ὅλων τῶν Ὑπουργῶν (ἐκτὸς τοῦ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ). Ἐὰν κρίνουμε δὲ ἀπὸ τὰ πενιχρὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπὶ 15ετίαν δράσεως τῆς Γ' Γενικῆς Διευθύνσεως,

ἐπιβεβαιούται τὸ ἀνορθολογικὸν καὶ ἀνεδαφικὸν τοῦ σημερινοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Langrod ἐπικροτουμένου ὀργανωτικοῦ πλαισίου.

Μία δευτέρα ἀσύμφορος παραδοχὴ εἶναι ἡ ἀνάθεσις τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν εἰς ὄργανα ἐλεγχόμενα ἀμέσως ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς. Ἡ ὑπόδειξις ὑπὸ τοῦ κ. Langrod διὰ τὴν δημιουργίαν Ὑφυπουργείου Ἀναδιοργανώσεως εἶναι διοικητικῶς ἀπαράδεκτος. Ἐνας ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους λόγους διὰ τὴν σημερινὴν συμφορῆσιν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν εἶναι αἱ ὑπὸ τοῦ ἴδιου τοῦ κ. Langrod ἐπισημαινόμεναι «πολιτικαὶ παρεμβάσεις». Συνεπῶς δὲν νοεῖται πῶς εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιτυχὴ ἀναδιοργάνωσις τῶν ἐν συμφορῇσει τελουσῶν ὑπηρεσιῶν ὑπὸ ὀργάνων ἐλεγχόμενων ἀμέσως ὑπὸ de jure πολιτικῶν προσώπων. Ἡ ἀντίθετος εἰσήγησις τοῦ καθηγητοῦ Κυρ. Βαρβαρέσου εἶναι κατηγορηματικὴ :

«Ἡ διοικητικὴ ἀναδιοργάνωσις δ' ἐν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἀπὸ ἐν μόνον κόμμα, ὅσονδῆποτε εἰλικρινεῖς καὶ ἂν εἶναι αἱ προθέσεις του καὶ ὅσονδῆποτε ἀμεροληψίαν καὶ ἐὰν ἐπιδείξῃ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μέτρων ἀναδιοργανώσεως».

Καὶ εἶχε ἀπόλυτα δίκαιον ὁ καθηγητὴς Βαρβαρέσος. Ἀφοῦ ἡ σημερινὴ συμφορῆσις ἀποδίδεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τίς «ἐπεμβάσεις» τῶν πολιτικῶν θὰ ἦτο πράγματι περίεργον νὰ ἀναθέσουμε εἰς πολιτικούς τὸ ἔργον τῆς ἀποσυμφορήσεώς των. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐπεκράτουσαν πολιτικὰ ἢ κομματικὰ κριτήρια καὶ οἰαδῆποτε ἀπόπειρα ἀναδιοργανώσεως θὰ ἐπεδείκνυε ἀντὶ νὰ βελτιώσῃ τὴν σημερινὴν κατάστασιν. Καὶ πράγματι, ἡ κατὰ τὸ 1953 ἐπιχειρηθεῖσα «ἀναδιοργάνωσις», ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἐλεγχον τῆς τότε Πολιτικῆς Ἀρχῆς, ἐθεωρήθη (καλῶς ἢ κακῶς) ὡς «ἐκκαθαρίσις» ὑπὸ τῆς τότε Ἀντιπολιτεύσεως.

Μία τρίτη ἀβάσιμος παραδοχὴ εἶναι, ὅτι ἡ σημερινὴ διάρθρωσις καὶ ὀργανώσις τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀνεκτὴ καὶ συνεπῶς ἡ παρατηρουμένη προφανὴς ἀνεπάρκεια πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὸν παράγοντα ἄνθρωπος. Τὸ ἀνθρώπινον ὕλικόν, κατὰ τὸν Langrod, εἶναι κατωτέρας ποιότητος τῆς ἀπαιτουμένης. Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι εἶναι γενικῶς ἀμόρφωτοι καὶ χαμηλῆς ἠθικῆς ὑποστάσεως τάξις. Συνεπῶς, ἐὰν θέλωμεν βελτιώσῃ τῆς ἀποδοτικότητος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, πρέπει νὰ στραφῶμεν κατεπειγόντως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς μετεκπαιδεύσεως καὶ ἐπιμορφώσεως ὄλων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἡ βασικὴ αὕτη παραδοχὴ εἶναι τουλάχιστον ἀφελής.

Τέλος, ἀμέσως συνδεδεμένη μὲ τὸ κεντρικὸν θέμα τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Langrod — μετεκπαίδευσις — εἶναι ἡ παραδοχὴ ὅτι διὰ τῆς μετεκπαιδεύσεως ἐνὸς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ δημοσίων ὑπαλλήλων θὰ ἐπέλθῃ ραγδαία ἄνοδος τῆς ἀποδοτικότητος - ἀποτελεσματικότητος τῆς ὅλης κρατικῆς μηχανῆς. Καὶ ἡ παραδοχὴ αὕτη φαίνεται ἀφελής.

Γ' Ἀντιφατικὲς θέσεις

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀβασίμων γενικῶν παραδοχῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ὁ κ. Langrod, διάφορα μέρη τῆς Ἐκθέσεως εἶναι ἀντιφατικὰ μεταξὺ των.

Ούτως, ἐνῶ εἰσαγωγικῶς κηρύσσεται κατὰ τῆς «δημιουργίας νέων θεσμῶν» (σ. 87) καὶ ὑπὲρ τῆς «ἐνοποιήσεως» τῶν φορέων μεταρρυθμίσεως, ἐν τούτοις προτείνει τὴν σύστασιν «Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου» μὲ ἀρμοδιότητες ταυτοσημῆς ἢ παράλληλης τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς Κ.Ε.Α.Δ.Υ. (Ἀνωτάτου Συμβουλίου Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, καὶ Α.Σ.Δ.Υ.). Διὰ τὸν τελευταῖον φορέα μάλιστα δὲν παραλείπει νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι (σ. 41) :

«...παρὰ τὴν ἐπιμελεστάτην ἐπιλογὴν τῶν μελῶν του μεταξὺ προσωπικοιότητων ἀναμφισβητήτου ἰκανότητος, τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἀνεπαρκῆ, δοθέντος ὅτι ὁ Ὅργανισμὸς οὗτος δὲν διαθέτει κατάλληλα μέσα διὰ νὰ ἐκτελέσῃ πλήρως τὴν σωτηριᾶν ἀποστολήν, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ τοῦ ἀνατεθῇ εἰς τὸν τομέα τῆς ἐλληνικῆς δημοσίας ὑπηρεσίας».

Μετὰ τὴν διακήρυξιν κατὰ τῆς δημιουργίας νέων θεσμῶν καὶ τῆς ἀνωτέρω ὁμολογίας περὶ τῆς «ἀναμφισβητήτου ἰκανότητος» τῶν συμβούλων τοῦ Α.Σ.Δ.Υ., θὰ ἀνέμενε κανεὶς τὴν εἰσήγησιν μέτρων διὰ τὴν ἐνίσχυσιν ἢ καὶ ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Α.Σ.Δ.Υ. (μὲ τὰ «κατάλληλα μέσα») πρὸς ἐπιτέλειαν τῆς «σωτηρίας ἀποστολῆς». Παραδόξως ὅμως ὁ κ. Langrod ἀγνοεῖ ἐντελῶς τὸ Α.Σ.Δ.Υ. εἰς τίς περαιτέρω προτάσεις του, στηριζόμενος κυρίως ἐπὶ τῆς Γ' Γενικῆς Διευθύνσεως τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ καὶ τοῦ ἰδίας ἐμπνεύσεως «Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου» παρὰ τὴν Γ' Γενικὴν Διεύθυνσιν. Τοῦτο δὲ παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Α.Σ.Δ.Υ. ἀποτελεῖ τὸν κύριον φορέα («θεμέλιον λίθον», σ. 40), τῆς διὰ τοῦ Ν. 1811/1951 ἐπιχειρηθεῖσης γενικῆς φύσεως μεταρρυθμιστικῆς πρωτοβουλίας ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν τομέα των δημοσίων ὑπηρεσιῶν (*).

Τὰ ἀνωτέρω ἔρχονται ἐπίσης εἰς πλήρη ἀντίφασιν μὲ τὴν ἀρχικὴν καὶ ὀρθὴν διαπίστωσιν τοῦ συγγραφέως τῆς Ἐκθέσεως, ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς βασικοὺς παράγοντες τῆς σημερινῆς συμφορῆσεως εἶναι ὅτι «ἡ κατανομὴ τῶν ἀρμοδιοτήτων» δὲν εἶναι σαφῆς (κατάστασις ἡ ὁποία προκαλεῖ τὴν «σύγκρουσιν ἀρμοδιοτήτων»), σ. 37.

Μία ἄλλη σοβαρὰ ἀντίφασις ἔχει σχέσιν μὲ τὴν ὄλην κατεύθυνσιν τῆς ἐκθέσεως. Ἐνῶ κατ' ἀρχὴν παρατηρεῖται ὅτι «ἡ παρούσα ἐκθεσις πραγματεύεται περὶ θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν εἰς τὸ παρελθὸν ἀντικείμενον σειρᾶς ὅλης ἐκθέσεων διαφόρων ἐμπειρογνομόνων». Καὶ ὅτι «αἱ ὑποδείξεις τῶν ἐμπειρογνομόνων τούτων εἶχον τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν...» (σ. 5), καὶ ἐνῶ τονίζεται ἡ πρόθεσις τοῦ συντάκτου νὰ περιορισθῇ εἰς συγκεκριμένους προτάσεις μεταρρυθμίσεων, «αἱ ὁποῖαι

(*) Κατὰ τὸν κ. Langrod, ὁ νόμος 1811/1951 ἐπεφόρτισε τὸ Α.Σ.Δ.Υ. μὲ διπλὴν ἀποστολήν. Πρῶτον, μὲ γνωμοδοτικὸν ἔργον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, τοῦ νόμου ἀπαιτοῦντος σύμφωνον γνώμην του διὰ πᾶν διάταγμα ... ἀφορῶν εἰς αὐτὰ τὰ θέματα, δεύτερον, ... τὴν φροντίδα τῆς ἐπιλογῆς τῶν ὑποψηφίων δημοσίων ὑπαλλήλων (τῶν δύο ἀνωτέρων κατηγοριῶν) ἢ τοὶ τὴν ὀργάνωσιν τῶν διαγωνισμῶν, ἐφεξῆς ὑποχρεωτικῶς δι' ὅλους ... Σχετικῶς δὲ μὲ τὴν πρώτην ἀποστολήν τοῦ Α.Σ.Δ.Υ., ἡ ἐκθεσις παρατηρεῖ ὅτι τὸ Α.Σ.Δ.Υ. «...τῇ αἰτήσει Ὑπουργοῦ ἢ κατόπιν ἰδίας πρωτοβουλίας, μελετᾷ πᾶν ζήτημα ἀναγόμενον εἰς τὰ θέματα ταῦτα, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ προσωπικοῦ, τὴν μετεκπαίδευσιν του κλπ, καὶ διατυπώνει προτάσεις ἐπ' αὐτῶν» (σ. 42).

δέον να γίνουν κατεπειγόντως», διαθέτει, εν τούτοις, σημαντικόν μέρος τῆς ἐκθέσεώς του εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατουσῶν συνθηκῶν εἰς τομεῖς τόσον ἄσχετους μετὸ κύριον θέμα (μετεκπαίδευσις τῶν ἐν ἐνεργείᾳ δημοσίων ὑπαλλήλων) ὅσον οἱ τομεῖς τῆς Στοιχειώδους καὶ Μέσης Ἐκπαίδευσως. Εἶναι ὑπερμέτρως ἀφελὲς νὰ θεωρήσῃ κανεὶς τὴν ριζικὴν μεταρρύθμισιν τοῦ ὅλου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῆς χώρας ὡς κάτι ποὺ δύναται νὰ συντελεσθῇ «κατεπειγόντως». Ἐπιπροσθέτως, ἡ πρότασις περὶ δημιουργίας θέσεως «Ἐφυπουργοῦ Διοικητικῶν Μεταρρυθμίσεων», δὲν εἶναι ἀπλῶς μὴ «κατεπειγούσης» φύσεως ἀλλὰ καὶ κατ' ἀρχὴν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐντελῶς ἀνεδαφικῆ.

Δ' Ἀνεδαφικὲς προτάσεις

Εἰσερχόμεθα τέλος εἰς τὴν ἀξιολόγησιν τῶν κυρίων προτάσεων τῆς ἐκθέσεως. Τονίζεται εἰσαγωγικῶς, ὅτι ἡ κατωτέρω ἀξιολόγησις τῶν οὐσιωδῶν προτάσεων τῆς ἐκθέσεως δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰ ὅσα ἐλέχθησαν ἀνωτέρω σχετικῶς μετὸ ἀβάσιμον τῶν παραδοχῶν καὶ τὸν ὄρθον ἢ ὄχι προσανατολισμὸν τῆς Ἐκθέσεως Langrod. Νοεῖται ἐπίσης οἰκθον ὅτι δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐπεκταθῶμεν ἐπὶ τῶν σημείων εἰς τὰ ὁποῖα εἴμεθα σύμφωνοι μετὸν συγγραφέα, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ σημεία μετὰ τὰ ὁποῖα διαφωνοῦμεν. Ἐπίσης δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς λεπτομερεῖς «ἀντιπροτάσεις» εἰς τὸ παρὸν ἄρθρον.

1) Μέση καὶ Ἀνωτέρα Παιδεία

Ἡ ἐκθεσις Langrod εἰσηγεῖται· σχετικῶς μετὴν πρὸ τῆς εἰσοδοχῆς εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἐκπαίδευσιν - τὴν ἐφαρμογὴν ἐνδὸς προγράμματος «ἀγωγῆς τοῦ πολίτου» εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν «ἠθικὴν κινητοποίησιν» πρὸς τοῦτο τῶν ἐκπαιδευτικῶν δυνάμεων ὁλοκλήρου τῆς χώρας.

Εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσως εἰσηγεῖται ριζικὴν μεταρρύθμισιν, βάσει μερικῶν γενικῶν ἀρχῶν ὅπως: α) εἰδίκευσις, β) συγκέντρωσις, γ) ἐξίσωσις τῶν σπουδῶν, δ) ἐκσυγχρονισμὸς τῶν μεθόδων. Τὸ τελευταῖον σημεῖον ἀναφέρεται, ἀφ' ἐνὸς εἰς ἐπίκρισιν *ex cathedra* (ἀπὸ ἔδρας) διδασκαλίας καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἀνάγκην ἐνεργοῦ «συμμετοχῆς» τῶν σπουδαστῶν εἰς τὸ ὅλον ἔργον τῆς διδασκαλίας (σεμινάρια, ὁμαδικὴ ἐργασία, πρακτικαὶ ἀσκήσεις κλπ.). Ὅσον ἀφορᾷ τὸν συνιστώμενον κατάλογον μαθημάτων πρὸς «ἐξειδίκευσιν» εἰς τὸν τομέα τῆς Δημοσίας Διοικήσεως, δὲν συμφωνοῦμεν καθόλου. Καὶ τοῦτο διότι ὁ γενικὸς εἶρμος τῶν προτεινομένων μαθημάτων εἶναι περιγραφικοῦ ἱστορικοῦ - νομικοῦ προσανατολισμοῦ, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ σήμερον προσφερόμενα μαθήματα.

Τὰ ἀναλυτικὰ μαθήματα ἐπὶ τῶν κυριωτέρων κοινωνικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὰ μαθήματα μεθόδων ἐρεῦνης καὶ ἰδίων ἐπιστημῶν ἐλλείπουν παντελῶς, τόσον ἀπὸ τὸν ἐν ἰσχύι κατάλογον τῶν σημερινῶν σχολῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν προτεινόμενον κατάλογον τῆς ἐκθέσεως Langrod. Οἱ λέξεις «ἀνάλυσις», «μεθοδολογία», «στατιστική», «ἐρευνα» ἐλλείπουν παντελῶς ἀπὸ τοὺς τίτλους τῶν σήμερον προσφερομένων καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Langrod προτεινομένων μαθημάτων. Ἀπορεῖ κανεὶς εἰς τί εἶδους «ἐξειδίκευσιν» θὰ συνέβαλον μαθήματα ὅπως «Ἡ Ἑλλάς εἰς τὸν

Σύγχρονον Κόσμον», ἢ «Ἡ Κατάστασις τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων», ἢ ἀκόμη καὶ «Αἱ Διοικητικαὶ Διαφοραὶ ἐν τῷ Πλασίῳ τοῦ Συστήματος Ἐλέγχου εἰς τὴν Διοίκησιν». Ἀπὸ τοὺς συγχρόνους ὄρους, μόνον ἡ λέξις «ὀργάνωσις» ἐμφανίζεται εἰς τίτλον ἑνὸς ἀπὸ τὰ προτεινόμενα μαθήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μάθημα αὐτὸ φαίνεται νὰ δίδεται περιγραφικὴ καὶ ὄχι ἀναλυτικὴ ὕψις: «Ὀργάνωσις καὶ Λειτουργία τῆς Δημοσίας Διοικήσεως».

Τὸ κακὸν μὲ τις σχολῆς «ἐξειδικεύσεως» εἶναι, ὅτι εἰς τὴν προσπάθειάν τους ὅπως οἱ ἀποφοίτοι των εἶναι «ὀλοκληρωμένοι» ἐπιστήμονες, προσφέρουν «λίγα ἀπ' ὅλα». Ὅταν ὅμως προσφέρεται ἓνα μόνον μάθημα, π.χ. εἰς τὴν Κοινωνιολογίαν ἀπὸ τὸν μόνον Καθηγητὴν Κοινωνιολογίας (κάτοχον τῆς ἔδρας) ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, εἶναι ἀναπόφευκτον ὅτι ὁ ἀποφοίτος θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν του «φθασμένον» κοινωνιολόγον, καθότι ὑποχρεωτικῶς ἐνημερώθη ἐπὶ τῶν ὅσων εἶχε νὰ προσφέρῃ ἡ μοναδικὴ ἔδρα Κοινωνιολογίας τῆς σχολῆς του. Ὑπ' αὐτὲς τις συνθῆκες, ἡ Κοινωνιολογία εἶναι μᾶλλον ἀπίθανον ὅτι θὰ θεωρηθῇ ὡς αὐτοτελὴς ἐπιστῆμη ὑπὸ τοῦ φοιτητοῦ, παρὰ τις ἀντίθετες διακηρύξεις τοῦ κατόχου τῆς ἀντιστοίχου ἔδρας.

Τὸ πρῶγμα ὅμως θὰ ἦτο ἐντελῶς διάφορον ἐὰν ὁ ἐξειδικευόμενος εἰς τὴν Δημοσίαν Διοίκησιν φοιτητὴς ἐφοιτοῦσε εἰς ἓνα Πανεπιστήμιον, τὸ ὁποῖον δὲν προσφέρει ἀπλῶς ἓνα μάθημα εἰς τὴν Κοινωνιολογίαν ἀλλὰ σειρὰν δλόκληρον ἐξειδικευμένων μαθημάτων εἰς τὸν τομέα τῆς Κοινωνιολογίας. Ὑπὸ αὐτὲς τις συνθῆκες (Πανεπιστήμιον), παίρνοντας ὁ φοιτητὴς τῆς Δημοσίας Διοικήσεως μόνον ἓνα ἢ δύο ἀπὸ τὰ προσφερόμενα δέκα ἢ εἴκοσι μαθήματα τοῦ τομέως τῆς Κοινωνιολογίας, εἶναι λίαν ἀπίθανον ὅτι ἐθεωροῦσε τὸν ἑαυτὸν του φθασμένον κοινωνιολόγον, ὅπως συμβαίνει πολλάκις σήμερον μὲ τοὺς ἀποφοίτους τῶν ἐξειδικευμένων σχολῶν.

Ἡ ἀνωτέρω ἀνάλυσις ἰσχύει καὶ δι' ὅλους τοὺς ἄλλους τομεῖς (ἐκτὸς τοῦ τομέως ἐιδικεύσεως τοῦ φοιτητοῦ) τοὺς ὁποίους «καλύπτει» ἡ ἐξειδικευμένη σχολὴ μὲ ἓνα μόνον μάθημα. Τοιοῦτοτρόπως ὅμως ὁ φοιτητὴς σχηματίζει τὴν ψευδαίσθησιν τῆς «παντογνωσίας», ὄχι μόνον εἰς τὸν τομέα του ἀλλὰ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τοὺς ὁποίους «ἐκάλυψε» μὲ τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ μάθημα ποὺ προσφέρει ἡ ἐξειδικευμένη σχολὴ του.

Ἐξετάζοντες τώρα τὸ σημερινὸν πρόγραμμα μιᾶς ἐξειδικευμένης σχολῆς, ὅπως ἡ Πάντειος (Δημοσία Διοικήσις), παρατηροῦμεν ὅτι ἡ Σχολὴ αὐτὴ εἶναι κάθε ἄλλο παρὰ ἐξειδικευμένη εἰς τὴν Διοίκησιν. Ἡ Διοίκησις προϋποθέτει συντονισμόν ἐνεργειῶν. Ὁ συντονισμὸς ἐνεργειῶν προϋποθέτει κατάλληλον θεσμικὸν πλαίσιον καὶ ἐπιλογὴν τῶν καταλλήλων ἀνθρώπων. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀρχή. Ἡ διοίκησις ἑνὸς μικροῦ ἢ μεγάλου τμήματος τοῦ Δημοσίου τομέως ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν μιᾶς κοινωνικῆς ἀποστολῆς ἢ τὴν πραγματοποίησιν ἑνὸς στόχου ἢ στόχων. Πρὸς τοῦτο, ἀπαιτοῦνται περαιτέρω ὑλικά μέσα καὶ πρὸ πάντων ἀνθρώποι μὲ εἰδικῆς γνώσεις. Διὰ τοῦτο εἰς τὸν μηχανισμόν τῆς δημοσίας διοικήσεως ἑνὸς συγχρόνου Κράτους ἀπασχολοῦνται ἀνθρώποι μὲ κάθε εἶδος γνωστὴν εἰδίκευσιν. Μία σχολὴ ὅμως ἐξειδικεύσεως εἰς τὸν τομέα τῆς Δημοσίας Διοικήσεως εἶναι ἀδύνατον νὰ προσφέρῃ προγράμματα ἐξειδικεύσεως εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς σημερινῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως. Οὔτε καὶ χρειάζεται μία τέτοια ἱκανότης. Ἀπαι-

τείται μόνον εξειδίκευσις κατὰ βάθος καὶ πλάτος εἰς τὴν «τεχνικὴν» ἢ τὴν «τέχνην» τοῦ διοικεῖν καὶ μία εἰσαγωγικὴ κατάρτισις εἰς τομεῖς συγγενεῖς πρὸς τὴν ἐπιστήμην τῆς διοικήσεως. Τοιοῦτοι τομεῖς δὲν εἶναι βέβαια οὔτε ἡ Ἀστρολογία, οὔτε ἡ Ἰατρικὴ, οὔτε τὰ θεωρητικὰ Μαθηματικά. Εἶναι ὅμως ἡ Οἰκονομικὴ, ἡ Ὁργανωτικὴ, ἡ Ἱστορία, ἡ Πολιτικὴ, ἡ Κοινωνιολογία, ἡ Ψυχολογία, ἡ Κοινωνικὴ Ψυχολογία, ἡ Κοινωνικὴ Ἀνθρωπολογία, ἡ Στατιστικὴ, τὰ Λογιστικά.

Ἐπανερχόμετοι ὅμως εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν τῆς Παντείου, βλέπομεν ὅτι ὁ μόνος κλάδος εξειδικεύσεως εἶναι ἡ Νομικὴ καὶ ὄχι ἡ Διοικήσις. Τὸ ἕμισυ τῶν προσφερομένων μαθημάτων εἶναι νομικῆς φύσεως. Εἰς τὸν τομέα τῆς Διοικήσεως (ἐκτὸς τοῦ Διοικητικοῦ Δικαίου) προσφέρει μόνον ἓνα μάθημα «Τεχνικὴ τῆς Ὁργανώσεως» (τὸ ἴδιον μάθημα ποὺ προτείνει καὶ ὁ κ. Langrod). Ἔτσι, τὸ πρόγραμμα τῆς Παντείου φαίνεται κατάλληλον γιὰ μία προ-Νομικὴν ἐκπαίδευσιν, ἢ τουλάχιστον διὰ τὴν κατάρτισιν ἐξειδικευμένων στελεχῶν μόνον διὰ τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης καὶ ἴσως διὰ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν (*).

2) Κέντρον προεπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως

Τοῦτο προτείνεται διὰ τοὺς ὑποψηφίους δημοσίους ὑπαλλήλους, τόσον τοὺς προερχομένους ἐκ τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας, ὅσον καὶ τοὺς μὴ ἀποφοίτους ἀνωτέρων σχολῶν (πρὸς εἰδικὴν προετοιμασίαν διὰ τοὺς διαγωνισμοὺς Α.Σ.Δ.Υ.). Ἡ φοίτησις συνιστᾶται ὅπως εἶναι περίπου τρίμηνος, ἀλλὰ προαιρετικὴ. Σκοπὸς τῆς τριμήνου αὐτῆς ἐκπαίδευσως τίθεται «τόσον ἢ συμπληρωματικὴ ἐκπαίδευσις ὅσον καὶ ὁ ψυχολογικὸς παράγων...» (προπαρασκευή).

Ἡ πρότασις αὐτὴ ὡς μακροχρόνιον μέτρον, φαίνεται ἄτιπος καὶ περιττὴ. Βραχυχρονίως ὅμως καὶ μεταβατικῶς καὶ μέχρι τῆς προσαρμογῆς τῶν προγραμμάτων τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ συστάσεως τοῦ Κέντρον Διοικητικῶν Σπουδῶν (βλέπε κατωτέρω) φαίνεται χρήσιμος. Παραμένει ὅμως πρόβλημα ὁ τρόπος ὑλοποιήσεως ἑνὸς τοιούτου θεσμοῦ. Δύναται, π.χ., ἓνα τέτοιο κέντρο νὰ δημιουργηθῇ ἐντὸς μιᾶς τῶν ὑφισταμένων σχολῶν, ἀφοῦ οἱ σχολῆς δὲν διαθέτουν τὰ μέσα καὶ δὲν δύναται ἐξ ἀντικειμένου νὰ προσφέρουν τίποτε διαφορετικὸν ἀπ' ὅ,τι προσφέρουν μὲ τὰ κανονικά τους ἀναχρονιστικὰ προγράμματα; Ἡ Πάντειος διαθέτει τὸ διὰ τοῦ Β.Δ. 199/1963 συσταθὲν Ἰνστιτοῦτον Δημοσίας Διοικήσεως, ἀλλὰ εἶναι λίαν ἀμφίβολον ἂν τὸ ἴδρυμα αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ καταρτίσῃ καὶ νὰ ὑλοποιήσῃ ἓνα τόσον «πρακτικὸν» πρόγραμμα «προεπαγγελματικῶν» ἢ προπαρασκευαστικοῦ χαρακτῆρος. Τὴν ἀδυναμίαν ἢ ἀπροθυμίαν τῆς Παντείου Σχολῆς πρὸς ἀνάληψιν μιᾶς ἀναλόγου ἀποστολῆς, διεμήνυσαν ἄλλωστε πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. Langrod οἱ ἰθύνοντες τῆς Σχολῆς. Κατ' αὐτούς, τὸ Ἰνστιτοῦτον Δημοσίας Διοικήσεως θὰ ἔδει νὰ συγκεντρωθῇ κυρίως εἰς τὴν ἔρευναν ἐπὶ θεμάτων δημοσίας διοικήσεως καὶ ὄχι εἰς τὴν κατάρτισιν καὶ ἐφαρμογὴν προγραμμάτων προεπαγ-

(*) Εἶναι ὄντως ἐκπληκτικὸν τὸ ὅτι τὸ τμήμα Δημοσίας Διοικήσεως τῆς Παντείου (τέταρτον ἔτος σπουδῶν) προσφέρει πρὸς «ἐξειδικεύσειν» εἰς τὴν Δημοσίαν Διοίκησιν τὰ κάτωθι μαθήματα: 1. Συνταγματικὸν Δίκαιον, 2. Διοικητικὸν Δίκαιον, 3. Στοιχεῖα Πολιτικῆς Διοικονομίας, 4. Ἰδιωτικὸν Διεθνὲς Δίκαιον, 5. Κοινωνικὸν Δίκαιον καὶ Κοινωνικὴν Πολιτικὴν, 6. Ποινικὸν Δίκαιον, 7. Ἀνακριτικὴ.

γελματικῆς ἢ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐκπαιδεύσεως (1). Καὶ ἡ στάσις τῶν ἰθυνόντων τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς φαίνεται ρεαλιστικὴ, ἀν κρίνη κανεῖς ἀπὸ τὸν βαθμὸν ἐπιτυχίας ἀναλόγῳ προγράμματος, τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζουσαν ἀπὸ ἐτῶν ἢ Α.Σ.Ο.Ε.Ε. καὶ ἢ Α.Β.Σ. εἰς τὸν τομέα τῆς Διοικησεως Ἐπιχειρήσεων. Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, θὰ ἔδει ἓνα τοιοῦτον Κέντρον Προεπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως νὰ ἰδρυθῆ ἐκτὸς τῶν ὑπαρχουσῶν σχολῶν καὶ ἢ ἐπ'ἀνδρωσίς του νὰ γίνῃ μὲ ἐντελῶς νέα ἐκπαιδευτικὰ στελέχη καὶ ὑπὸ ἐντελῶς νέον καθεστὸς (ὄχι «ἔδραι» καὶ ex cathedra διδασκαλία). Ἐπὶ πλέον ἢ διάρκεια διδασκαλίας μπορούσε νὰ ἐπεκταθῆ μέχρι καὶ ἐνὸς ἔτους (ἀντὶ τῆς προτεινομένης τριμήνου διαρκείας). Ἐν τοιαύτῃ ὁμως περιπτώσει, ἢ ἀποστολῇ τοῦ Κ.Π.Ε. θὰ ἦτο λίαν συγγενῆς μὲ ἐκείνην τοῦ Κέντρον Διοικητικῶν Σπουδῶν (βλέπε κατωτέρω).

3) Μεταρρυθμίσεις τῶν μεθόδων ἐπιλογῆς τοῦ Α.Σ.Δ.Υ.

Οἱ ἐν προκειμένῳ εἰσηγήσεις τοῦ συντάκτου τῆς ἐκθέσεως φαίνονται ὄρθαι καὶ λογικαί (ἐνιαῖος διαγωνισμὸς δι' ὅλα τὰ Ὑπουργεῖα, ἀλλὰ κατὰ εἰδικότητες, τεχνικοῦ ἀντὶ νομικοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ χαρακτήρος θέματα, προφορικὴ ἐξέτασις ἐπὶ πλέον τῆς γραπτῆς κλπ.).

4) Δημιουργία τετάρτης κατηγορίας δημοσίων ὑπαλλήλων

Προβλέπεται περιορισμὸς τῆς θέσεως τοιούτων «ἀνωτέρων ὑπαλλήλων» εἰς 150-200. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦτοι δὲν θὰ εἶναι μονίμως τοποθετημένοι εἰς ἓνα ἐκ τῶν ὑφισταμένων Ὑπουργείων, ἀλλὰ θὰ ἀνήκουν εἰς τὸ «Κεντρικὸν ὄργανον» (παρὰ τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ ἢ τὸ Ὑπουργεῖον Προεδρίας). Κατὰ τὸν συντάκτην, ἢ πρότασις αὕτη ἔγινε ὑπὸ τοῦ τέως ἀντιπροέδρου τοῦ Α.Σ.Δ.Υ. κ. Ν. Σκαπέσου καὶ ἀπλῶς υἰοθετήθη ὑπὸ τοῦ κ. Langrod.

Ἡ ἰδέα εἶναι καλὴ. Ἡ πραγματοποιήσις τῆς ὁμως κάπως δύσκολος. Ἐνα ἄμεσον πρόβλημα θὰ δημιουργηθῆ ἐκ τῆς βασίμου προβλέψεως, ὅτι ἐφ' ὅσον δύνανται νὰ μετάσχουν τοῦ εἰδικοῦ διαγωνισμοῦ καὶ οἱ μὴ ἔχοντες προϋπηρεσίαν ἀπόφοιτοι ἀνωτέρων σχολῶν, θὰ παρατηρεῖτο ἀθρόα προσέλευσις ὄλων τῶν ἀποφοίτων, τὸσον διὰ τὸν εἰδικὸν αὐτὸν διαγωνισμὸν (Κατηγορία Ε), ὅσον καὶ διὰ τὸν διαγωνισμὸν τῆς Κατηγορίας Α.

Θὰ ἦτο συνεπῶς σκόπιμον νὰ περιορισθῆ τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς μόνον εἰς τοὺς ἔχοντας, π.χ., 3-5 χρόνια προϋπηρεσίας εἰς τὴν Κατηγορίαν Α (ἀνεξαρτήτως κτηθέντος βαθμοῦ). Ἔτσι, α) θὰ περιορίζετο ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποψηφίων εἰς λογικὰ ἐπίπεδα, β) δὲν θὰ ἐχρειάζετο κὰν ἢ προτεινομένη «δοκιμαστικὴ περίοδος» δύο ἐτῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ κεντρικοῦ ὄργανου, καὶ γ) θὰ ἀπετέλει τὸν στόχον κάθε ἱκανοῦ καὶ δραστηρίου ὑπαλλήλου, ὁ ὁποῖος διὰ διαφόρους υποκειμενικοὺς ἢ καὶ ἀντικειμενικοὺς λόγους δὲν δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς τίς ἀνώτερες βαθμίδες τῆς ἀρχικῆς του ὑπηρεσίας (κινητικότης).

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν προτεινομένην εἰς μεγάλον βαθμὸν συμμετοχὴν τῶν στελε-

1) Τὸ ἐὰν αὐτὸ ἀκριβῶς ἦτο σκοπὸς τοῦ Β.Δ. 199/1963, εἶναι πέραν τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ γράφοντος νὰ κρίνη.

χῶν τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου εἰς τὴν νέαν κατηγορίαν ὑπαλλήλων, αὐτὴ φαίνεται ἐντελῶς ἀνεδαφικῆ. Τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας δὲν χρειάζονται νὰ ἀποσπασθοῦν εἰς τὴν Ε κατηγορίαν διὰ νὰ ἐνημερωθοῦν ἐπὶ τῆς διοικητικῆς πραγματικότητος. Τὰ μέλη τοῦ Σ.Ε. δὲν εἶναι κοινοὶ ὑπάλληλοι, εἶναι προσωπικότητες πού εἰσέρχονται εἰς τὸ Σ.Ε. ἀκριβῶς λόγω διαπρεποῦς ὑπηρεσίας καὶ πείρας εἰς τὸν τομέα τους. Δὲν χρειάζονται λοιπὸν καὶ αὐτοὶ «μετεκπαίδευσιν». Ἡ φύσις τῆς ἐργασίας τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Συμβούλους συνεχῆ καὶ ἄμεσον ἐπαφὴν μὲ τὴν πραγματικότητα τοῦ δημοσίου τομέως.

5) Ἀποσυμφόρησις στελεχῶν

Ἡ εἰσήγησις διὰ τὴν ἀποσυμφόρησιν τῶν ὑπηρετούντων στελεχῶν διὰ τῆς χορηγήσεως «εἰδικῶν ἀδειῶν» μέχρι 4 ἐτῶν εἰς ὑπαλλήλους πλησιάζοντας τὸ ὄριον συνταξιοδοτήσεως, ὁμοιάζει μὲ παρομοίαν εἰσήγησιν τοῦ καθηγητοῦ Κυρ. Βαρβαρέσου (1952). Θὰ ἦτο δύσκολον ὅμως νὰ ἀποφευχθῇ ἡ κατάχρησις ἐνὸς τοιούτου μέτρου, χάριν στιγμιαίων σκοπιμοτήτων. Προτιμότερος ἐν προκειμένῳ φαίνεται ὁ ἐφαρμοσθεὶς ἤδη (1964) θεσμὸς τῆς 35ετίας.

6) Μετεκπαίδευσις ἐν Ὑπηρεσίᾳ

Ἡ ἐκθεσις ἀσχολεῖται ἐδῶ μὲ τὸ σημαντικώτερον μέρος τῆς ἀποστολῆς της. Καλύπτει δὲ τόσον τὴν μετεκπαίδευσιν τῶν νέων ὅσον καὶ τὴν μετεκπαίδευσιν τῶν παλαιῶν ὑπαλλήλων. Τὸ κυριώτερον πρόγραμμα μετεκπαίδευσέως πού εἰσηγεῖται ἡ ἐκθεσις εἶναι τὸ «Πρόγραμμα Διευρύνσεως τῶν Γνώσεων καὶ Εἰδικεύσεως» διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Α κατηγορίας (προαιρετικὸν) καὶ διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς νέας (Ε) κατηγορίας (ὑποχρεωτικόν). Τὸ πρόγραμμα τοῦτο προβλέπει 8μηνον (*) φοίτησιν (πλήρους ἀπασχολήσεως) εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Β.Δ. 199/7.11.63 προβλεπόμενον «Κέντρον Διοικητικῶν Σπουδῶν» ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ κεντρικοῦ ὄργανου ἀναδιοργανώσεως καὶ μετεκπαιδεύσεως (Γ' Γενικὴ Διεύθυνσις - Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ).

Εἰς τίς γενικὲς του γραμμὲς καὶ ἰδίως ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου (μαθήματα καὶ μέθοδοι) τὸ προτεινόμενον πρόγραμμα βασίζεται ἐπὶ ὑγιῶν βάσεων. Ἐκεῖνο πού προκαλεῖ ἀπορίες καὶ σοβαρὰς ἀμφιβολίας, εἶναι ὁ προτεινόμενος τρόπος διοικήσεως τοῦ προγράμματος (ὑπὸ τῆς Γ' Γενικῆς Διευθύνσεως τῆ βοηθεῖα Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου). Ὡς ἐλέχθη καὶ εἰς τὸ Α' μέρος τοῦ παρόντος ἀρθρου, ἡ ἀνάθεσις εἰς ἓνα πολιτικὸν Ὑπουργεῖον τῆς διοργανώσεως καὶ ἐποπτείας τοῦ ὅλου ἔργου ἀναδιοργανώσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καὶ μετεκπαιδεύσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, δὲν εἶναι ὁ ἐνδεδειγμένος. Ἀποτελεῖ δὲ μίαν τῶν ἀντιφάσεων τῆς ἐκθέσεως, ἡ ὁποία ἐνῶ εἰσαγωγικῶς θέτει τοὺς ὑπευθύνους (πολιτικούς) «ἐνώπιον τῶν εὐθυνῶν των» καὶ θεωρεῖ τίς πολιτικὲς παρεμβάσεις πηγὴν τοῦ

*) Τὸ Β.Δ. 199/7.11.63 προβλέπει 12μηνον διάρκειαν τῆς μετεκπαιδεύσεως, τῶν τελευταίων 4 μηνῶν ἀφιερουμένων εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν τοῦ μετεκπαιδευομένου εἰς ὑπηρεσίαν διαφορετικὴν ἐκείνης εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει (πρὸς «ἀλλαγὴν περιβάλλοντος»).

δλου κακοῦ, διαθέτει ἀκολούθως ἀριθμὸν παραγράφων διὰ νὰ τονίσῃ ὅτι τὸ ἐνδε-
δειγμένον «κεντρικὸν ὄργανον» δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν Γ' Γενικὴν
Διεύθυνσιν (σ.σ. 135 - 139).

Ἐξ ἴσου ἀντιφατικὴ καὶ παράλογος εἶναι ἡ σύστασις, ὅπως ἡ εἴσοδος εἰς
τὸν κύκλον μετεκπαιδεύσεως γίνεται «δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ,
τῆ συναινέσει τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ...». Ποία σκοπιμότης ἐξυπηρετεῖται διὰ
τῆς ἀναθέσεως ἐνὸς τοιούτου γραφειοκρατικῆς φύσεως ῥόλου εἰς τὸν Ὑπουργὸν
Συντονισμοῦ; Δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἡ ὑπογραφή τοῦ ἐνδιαφερομένου Ὑπουργοῦ διὰ
τὴν εἴσοδον τῶν ὑπ' αὐτὸν ὑπαλλήλων εἰς τὸν κύκλον τῆς μετεκπαιδεύσεως; Καὶ
τελείως ἀνεδαφικὴ εἶναι ἐπίσης ἡ εἰσήγησις ὅπως ἡ Γ' Γενικὴ Διεύθυνσις «ἀσχεῖ
τὴν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν συμμετεχόντων εἰς ἕκαστον κύκλον» (σ. 147).

Ἡ ἔμμομη τοῦ συντάκτου τῆς ἐκθέσεως, ὅπως ἡ μετεκπαίδευσις μὴ ἀναλη-
φθῆ ὑπὸ τῶν ὑφισταμένων ἀνωτέρων σχολῶν εἶναι κατανοητὴ, δεδομένης τῆς κατὰ
τὸ πλεῖστον ἀναχρονιστικῆς καὶ ἐκτὸς πραγματικότητος ἄτης, ἡ ὁποία προσφέ-
ρεται ὑπὸ τῶν σημερινῶν σχολῶν. Εἶναι ὁμως ἐξ ἴσου ἀνεπιθύμητος (διὰ διαφο-
ρετικῶν φυσικὰ λόγων) ἡ ἀνάθεσις τῆς μετεκπαιδεύσεως εἰς ἓνα οἰονδήποτε Ὑπουρ-
γεῖον. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ καθηγητῆς Κυρ. Βαρβαρέσος ἦτο σαφέστατος.
Ἐναφερόμενος εἰς τὴν διοικητικὴν ἀναδιοργάνωσιν διεκλήρουε (1952) :

«Ἡ διοικητικὴ ἀναδιοργάνωσις δὲν πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ πολιτικὰ
πρόσωπα, ὅσονδήποτε ἐξέχοντα καὶ ἂν εἶναι ταῦτα καὶ ὅσονδήποτε
καὶ ἂν πιστεύουν εἰς τὴν ἀνάγκην ριζικῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς κατα-
στάσεως...».

Συνεπῶς, ἡ ὀρθότερα ἐν προκειμένῳ λύσις θὰ ἦτο ἡ ἀνάθεσις τῆς διοργα-
νώσεως καὶ ἐποπτείας τοῦ Κέντρου Διοικητικῶν Σπουδῶν εἰς πολιτικῶς οὐδέτε-
ρον σῶμα. Μόνον ἔτσι θὰ μπορούσε νὰ ἀποφευχθῆ ἡ πολιτικοποίησις τοῦ ὅλου
θεσμοῦ τῆς συστηματικῆς μετεκπαιδεύσεως. Τὸ προτεινόμενον «Γνωμοδοτικὸν
Συμβούλιον» θὰ ἔδει τότε νὰ περιορισθῆ εἰς τοὺς γενικοὺς Διευθυντὰς ὄλων τῶν
Ὑπουργείων, καὶ ἡ διοίκησις τοῦ Κέντρου νὰ ἀνατεθῆ εἰς ὀλιγομελῆ Ἐκτελεστικὴν
Ἐπιτροπὴν, ἀποτελουμένην ἐκ προσώπων γενικῶς ἀνεγνωρισμένου κύρους καὶ ἐπι-
βολῆς καὶ πρὸ πάντων πολιτικῶς οὐδετέρων προσώπων (π.χ., ἓνα μέλος ἐξ ἐκάστου
τῶν κάτωθι ὀργανισμῶν - Α.Σ.Α.Υ., Συμβούλιον Ἐπικρατείας, Ἐλεγκτικὸν Συνέ-
δριον, Ἄρειος Πάγος, Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν). Τὰ ὑπόλοιπα δύο μέλη μπο-
ροῦσαν νὰ εἶναι δύο Γενικοὶ Διευθυνταὶ Ὑπουργείων, διοριζόμενοι ἐκ περιτροπῆς
ἀνὰ τριετίαν. Τοῦ διδακτικοῦ δὲ προσωπικοῦ τοῦ Κέντρου, νὰ ἀποκλείωνται ρητῶς
οἱ διδάσκοντες εἰς τὰς ὑπαρχούσας ἀνωτέρας σχολάς, ὥστε νὰ ἀναζητηθοῦν οἱ κα-
θηγηταὶ τῆς μεταξὺ νεωτέρων ἀνθρώπων μὲ διεθνή πείραν, ὡς ἐπίσης καὶ μεταξὺ
τῶν ὑπηρετούντων ἤδη δημοσίων ὑπαλλήλων ἢ ἄλλων λειτουργῶν. Ὁ Γενικὸς
Διευθυντῆς καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου Διοικητικῶν
Σπουδῶν θὰ ἔδει νὰ διορίζεται ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ (ἀνὰ ἑστίαν), τῆ συναι-
νεσει ἴσως τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως.

Ἐκ τῶν ἀναφερθέντων ἀνωτέρω περὶ τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸν τρόπον διορ-
γανώσεως τοῦ προταθέντος Κέντρου Διοικητικῶν Σπουδῶν προκύπτει, ὅτι τὸ αὐτὸ

Κέντρον θὰ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ συνδιάσῃ τὴν προεπαγγελματικὴν μὲ τὴν ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐκπαίδευσιν, ἀντὶ τῆς συστάσεως χωριστῶν κέντρων δι' ἕκαστον τῶν δύο συγγενῶν αὐτῶν ἀποστολῶν.

Ε' Συμπεράσματα

Ἡ παρούσα κριτικὴ περιορίσθη εἰς τὴν ἀξιολόγησιν τοῦ «πῶς» θὰ ἔπρεπε ἢ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ γίνουσι αὐτὰ πού προτείνει ἡ ἔκθεσις Langrod. Δὲν ἐπεξετάθημεν δηλαδὴ εἰς τὸ «τί» θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐπὶ πλέον καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν τυχόν κενῶν πού ἀφίνει ἡ ἔκθεσις Langrod. Ἐπὶ τοῦ τελευταίου σημείου, ἀρκούμεθα ἐδῶ μόνον εἰς ὠρισμένες γενικὲς παρατηρήσεις, ἡ ἀναλυτικὴ ἐξέτασις τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖ εἰδικὴν μελέτην.

Κατ' ἀρχὴν, ἀφοῦ ἀναγνωρίζεται ὡς προῦτόθεσις τῆς ἐπιτυχίας τῆς ὅλης ἀναδιοργανώσεως καὶ μετεκπαιδεύσεως ἢ κινητοποιήσεως καὶ συμπαράστασις τῆς κοινῆς γνώμης, ἡ ὅλη διοικητικὴ ἀναδιοργάνωσις θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ: **Πρῶτον**, ἀπὸ τὰ σημεῖα εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἐπὶ τὰ βελτίῳ ἀλλαγὲς δύνανται νὰ λάβουσι χώραν ἀνευ οὐδεμιᾶς θεσμικῆς ἀλλαγῆς, ἡ ὁποία θὰ ἀπαιτοῦσε τὴν ἀλλαγὴν ὑπαρχόντων ἢ τὴν ψήφισιν νέων νόμων. Ἔτσι, οἱ ἀλλαγὲς θὰ εἰσῆγοντο ἀμέσως («κατεπειγόντως» ὅπως ἀναφέρει καὶ ἡ ἔκθεσις). Ἡ σύστασις ὅμως ἐνὸς Κέντρου Διοικητικῶν Σπουδῶν, ἡ δημιουργία τῆς νέας κατηγορίας δημοσίων ὑπαλλήλων, ἢ ἡ μεταρρυθμίσις τῆς ἀνωτάτης παιδείας, δὲν εἶναι μέτρα πού δύνανται νὰ ληφθοῦν κατεπειγόντως.

Δεύτερον, ἡ ἀναδιοργάνωσις θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὰ σημεῖα πού, ὅχι μόνον οἱ ἀλλαγὲς δύνανται νὰ εἶναι ἀμέσως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόδοσις των γὰ εἶναι ἀμέσως αἰσθητὴ εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν εὐρύτερον μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ, πρὸς δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων κινητοποιήσεως τῆς κοινῆς γνώμης. Ἔστω καὶ ἐὰν ἠδύνατο νὰ συσταθῇ ἀμέσως τὸ Κέντρον Διοικητικῶν Σπουδῶν, ἡ προτεινόμενη Ε' κατηγορία «ἀνωτέρων» δημοσίων ὑπαλλήλων, ἢ ἡ σύστασις νὰ ἀλλάξουσι διὰ νυκτὸς τὰ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα τῶν Ἀνωτέρων Σχολῶν, θὰ εἶχον ὡς ἐπακόλουθον ὅτι ἡ ἀπόδοσις τοιούτων μέτρων θὰ ἦτο κατ' ἀνάγκην βραδεῖα καὶ συνεπῶς ἀνίκανος νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τῆς κοινῆς γνώμης.

Τὸ εὐρὺ κοινόν, π.χ., δὲν εὐρίσκεται εἰς συνεχῆ ἐπαφήν, οὔτε μὲ τὸ Ὑπουργεῖον Ὑγιεινῆς, οὔτε μὲ τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων, οὔτε μὲ τὸ Ὑπουργεῖον Συγκοινωνιῶν, οὔτε μὲ τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας. Εὐρίσκεται ὅμως εἰς συνεχῆ ἐπαφήν μὲ τὴν Δ.Ε.Η., μὲ τὸ Ι.Κ.Α., μὲ τὴν Ἐταιρείαν Ὑδάτων, μὲ τὸ Ταχυδρομεῖον καὶ τὸν Ο.Τ.Ε., μὲ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν κ.ο.κ., ὁργανισμοὺς οἱ ὁποῖοι μόνον ἐποπτεύονται ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα Ὑπουργεῖα. Ἀλλαγὲς ἐπὶ τὰ βελτίῳ εἰς τοὺς ὁργανισμοὺς αὐτοὺς (Ν.Π.Δ.Δ.), μὲ τοὺς ὁποίους συναλλάσσεται καθημερινῶς τὸ κοινόν, θὰ ἦσαν ἀμέσως ἀποδόσεως διὰ τὸ εὐρὺ κοινόν. Εἶναι δὲ οἱ ἐπιθυμητὲς καὶ δυνατὲς ἀλλαγὲς, πρωτίτως ἀλλαγὲς **διατυπώσεων** καὶ **διαδικασιῶν**, οἱ ὁποῖες πράγματι ταλαιπωροῦν τὸ κοινόν. Οἱ κεντρικοὶ ὁργανισμοὶ τῶν Ὑπουργείων εἶναι ἀπομονωμένοι ἀπὸ τὸ κοινόν. Ἐπομένως ἡ ἀναδιοργάνωσις των δὲν πρόκειται νὰ συγκινήσῃ τὸ εὐρὺ κοινόν, δὲν πρόκειται νὰ ὠφελήσῃ τὸ εὐρὺ κοινόν

καί συνεπῶς δὲν πρόκειται νὰ κινητοποιήσῃ τὴν κοινήν γνώμην διὰ τὴν ριζικὴν ἀναδιοργάνωσιν ὀλοκλήρου τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Ἐπὶ πλῆον, τὰ Ὑπουργεῖα εὐρίσκονται ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἔλεγχον πολιτικῶν προσώπων, ἐνῶ οἱ ἐπὶ μέρους ὄργανισμοὶ εἶναι : α) πολιτικῶς περισσότερον ἀνεξάρτητοι, β) διοικητικῶς αὐτοτελεῖς, γ) μικρότεροι καὶ ὀλιγότερον πολὺπλοκοι. Συνεπῶς, τὸ ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν θὰ ἀποτελοῦσε ἓνα ἀσυγκρίτως εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον ἔργον.

Δυστυχῶς, ὅμως, ὅλοι οἱ «σύμβουλοι» ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἀσχολοῦνται μὲ «γενικότητες» καὶ ἀπαξιοῦν νὰ ὑπαισέλθουν εἰς «λεπτομέρειες». Καὶ ὅμως αὐτὲς ἀκριβῶς οἱ λεπτομέρειες, τὰ συγκεκριμένα δηλαδὴ προβλήματα διαδικασιῶν καὶ διατυπώσεων θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς ἀπασχολήσουν. Ἄλλωστε ἔχουμε ἐκθέσεις ἐπὶ γενικοτήτων οὐκ ὀλίγες. Καὶ ὅπως ὁ ἴδιος ὁ κ. Langrod παραδέχεται προκαταβολικῶς, «ἡ παρούσα ἔκθεσις πραγματεύεται περὶ θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν εἰς τὸ παρελθὸν ἀντικείμενον σειρᾶς ὄλης ἐκθέσεων διαφόρων ἐμπειρογνομῶνων. Αἱ ὑποδείξεις τῶν ἐμπειρογνομῶνων τούτων εἶχον τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν...».

Δὲν ἐννοοῦμεν, δηλαδὴ, νὰ κατέλθουμε ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν ἀφηρημένων γενικοτήτων εἰς τὸν ὄριζοντα τῶν συγκεκριμένων προβλημάτων. Ὁ κ. Langrod θὰ μποροῦσε κάλλιστα ἐντὸς τῆς συντόμου παραμονῆς του εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ἀσχοληθῇ καὶ νὰ καταστρώσῃ πρόγραμμα συστάσεως ὁμάδων Ὁργανώσεως καὶ Μεθόδων εἰς ἕκαστον τῶν Ὑπουργείων καὶ εἰς ἕκαστον τῶν μεγάλων δημοσίων ὀργανισμῶν (Ν.Π.Δ.Δ.). Νὰ φροντίσῃ δὲ διὰ τὴν ἀντικατάστασίν του (αὐτὸς καὶ ἡ Γ' Γενικὴ Διεύθυνσις) ὑπὸ ἑτέρου συμβούλου (ἀφοῦ ὁ ἴδιος εἶχε ἀνειλημμένες ὑποχρεώσεις), ὁ ὁποῖος σύμβουλος θὰ ἐπέβλεπε ἐπὶ συνεχοῦς βάσεως τὸ ἔργον τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας τῶν ὁμάδων Ὁργανώσεως καὶ μεθόδων μέχρι τῆς μερικῆς τουλάχιστον καρποφορίας τῶν. Ὁ τομεὺς αὐτός, ἄλλωστε, ἦτο ἓνας ἐκ τῶν τομέων ποῦ ἡ Γ' Γενικὴ Διεύθυνσις τοῦ ἐπρότεινε νὰ μελετήσῃ (Μετεκπαίδευσις, Ὁργάνωσις - Μέθοδοι, Γραφεῖα Διοικητικῆς Ἐνημερότητος). Ἐπρωτίμησε οὗτος τὸν τομέα ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὑπῆρχε πληθώρα προγενεστέρων μελετῶν καὶ ὄχι ἓνα ἀπὸ τοὺς τομεῖς, ποῦ ἐνῶ εἶναι ἐπιδεκτικοὶ ἀμέσου καὶ ἀπτῶν ἀποτελεσμάτων, παραδόξως δὲν ἔχουν οὔτε κἀν μελετηθῆ ἀπὸ Ἑλληνας ἢ ξένους εἰδικούς. Καὶ ὁ κ. Langrod, παρὰ τὸ ὅτι καταφέρεται ἐναντίον ἐκείνων ποῦ ἀσχολοῦνται μὲ «μεγάλαις ἰδέαις» καὶ ἐπαγγελίαις «τελειότητος» καὶ παρὰ τὸ ὅτι τάσσεται ὑπὲρ τῆς «ἀμέσου δράσεως», ἡ μελέτη τῆς ἐκθέσεώς του ἐπιβεβαίωσεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ βραχὺς καὶ πολὺτιμος χρόνος τῆς παραμονῆς του ἐν Ἑλλάδι θὰ εἶχε χρησιμοποιηθῆ πλεονάποδοτικὰ ἐὰν διετίθετο διὰ τὴν προώθησιν τοῦ τομέως (Ὁργάνωσις - Μέθοδοι), ὁ ὁποῖος φαίνεται πλεονάκρισιμος εἰς τὴν παροῦσαν φάσιν ἐξελίξεως τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ σύστασις τῶν ὁμάδων «Ο καὶ Μ» μποροῦσε νὰ γίνῃ «κατεπειγόντως» καὶ μάλιστα μὲ ἄμεσα ἀποτελέσματα, τόσον ὅσον ἀφορᾷ τὴν καλλιτέραν χρησιμοποίησιν τοῦ ἐν ὑπηρεσίᾳ σήμερον ἀνθρώπινου ὕλικου, ὅσον καὶ πρὸς τὸ ἄμεσον ὄφελος καὶ τὴν ἠθικὴν κινητοποίησιν τοῦ κοινοῦ ὑπὲρ τῆς συνεχίσεως καὶ ἐπεκτάσεως τοῦ ἔργου τῆς ἀναδιοργανώσεως κατὰ βάθος καὶ κατὰ πλάτος. Οἱ δύο τομεῖς τῆς Ὁργανώσεως - Μεθόδων καὶ τῶν Γραφείων Διοικητικῆς Ἐνημερότητος, ἀποτελοῦν τὴν φυσικὴν ἀφετηρίαν ἐναρξέως μιᾶς εὐρείας ἐκτάσεως ἀλλὰ λελογισμένης ἐντά

σεως μεταρρυθμίσεως, η οποία θα εστηρίζετο τότε, όχι εις την συρραφήν έτεροκλήτων ξένων προτύπων, αλλά εις τὰ πορίσματα τής εκ του συστάδην μελέτης αυτών τούτων των συγκεκριμένων και φλεγόντων προβλημάτων των Δημοσίων Υπηρεσιών και των πολιτών τής Ελλάδος.

Βασικός συντελεστής έπιτυχίας είναι ή

ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ

Ειδική Έπιθεώρησης έρευνας προβλημάτων και διαφημίσεως δημοσίων σχέσεων, Marketing.

Μοναδική έκδοσις εις την Ελλάδα

Η ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΣ ενδιαφέρει τον βιομήχανον, τον έμπορον, τον διαφημιστήν, τον σύμβουλον δημοσίων σχέσεων, κάθε επιχειρηματίαν δημοσιότητα.

Η μόνη έκδοσις που δημοσιεύει μηνιαία στατιστικά στοιχεία τής διαφημιστικής κινήσεως τής χώρας μας.

Πληροφοριαί και συνδρομαί : Λεωφ. Συγγροϋ 4 – Τηλ. 910.079

Διευθυντής : Μ. Β. ΠΑΥΛΙΔΗΣ